

Genealogies gironines

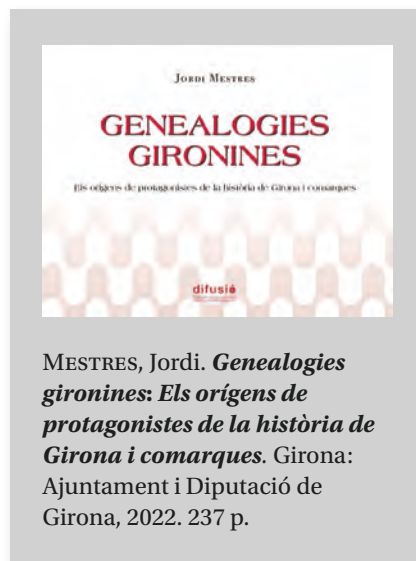
Text > JOAQUIM NADAL I FARRERAS

Jordi Mestres i López (Girona, 1967) és un químic reputat amb projecció nacional i internacional en el camp de la recerca i de la transferència del coneixement. Una de les seves grans passions en l'àmbit de la recerca és la genealogia. Una de les seves contribucions en aquest camp, el llibre d'aquesta ressenya, inclou cent genealogies ascendents. Tot i que la tendència habitual és fer genealogies descendents dels llinatges, des de l'època més reculada possible fins a l'actualitat, aquí el procediment és invers: l'arbre s'origina en el personatge i recula progressivament als pares, avis, besavis, rebesavis i quadravis. De cadascun d'ells es dona a conèixer, fins a on ha estat possible: el nom, el cognom (nom de casa), la professió, el lloc i la data de naixement, parròquia de bateig i parròquia de matrimoni.

Els cent personatges dels quals coneixem l'ascendència sumen 6.300 persones possibles (cent multiplicat per dos pares, quatre avis, vuit besavis, setze rebesavis i trenta-dos quadravis) i Mestres ha trobat el rastre de 5.230 d'aquestes. El 25 % dels personatges tenen l'arbre complet. Les genealogies incloses abasten personatges nascuts entre 1813 i 1927, dels quals trenta-set van néixer a Girona ciutat i seixanta-tres en altres poblacions. Hi ha vuitanta-sis homes i catorze dones. Mon-

ges, metges, bisbes, inventors, hisendats, historiadors, polítics, escriptors, pintors, sindicalistes, banquers, enginyers, músics, veterinaris, traginers, periodistes, micòlegs, empresaris, mestres, etnòlegs, arquitectes, astrònoms, cistellers, industrials, alcaldes, escultors, pianistes, genealogistes, una bugadera, periodistes, capellans, fotògrafs, una llevadora, llibreters, un cardenal, un futbolista, un editor, un locutor i una locutora, un cronista, un arqueòleg i una dinamitzadora formen un univers variat i ric que dibuixa una visió molt ajustada de personatges que han deixat una empremta sensible en la història gironina dels segles XIX i XX.

Segurament una tria entre els cent seria del tot injusta. Però a tall d'exemple, ens movem de Maria Gay a Isabel Vilà, de Joaquim Vayreda a Emília Xargay, de Jaume Marquès a Narcís Jubany, de Narcís Monturiol a Narcís Xifra, de Francina Boris a Joan Viñas, de Domènec Balmanya a Josep Puig, d'Emili Grahit a Joaquim Botet i Sisó, de Joaquim Ruyra a Prudenci Bertrana, de Salvadora Catà a Antònia Adroher, de Jaume Vicens Vives a Santiago Sobrequés, de Lluís Pericot a Tomàs Carreras Artau, de Caterina Albert a Josep Pla. No continuaré, i sé que és injust per a tots els que no esmento. Aquesta nota bibliogràfica ha de servir per incitar la

MESTRES, Jordi. **Genealogies gironines: Els orígens de protagonistes de la història de Girona i comarques**. Girona: Ajuntament i Diputació de Girona, 2022. 237 p.

curiositat per conèixer els noms dels cent personatges triats i per recular fins als seus orígens. No em puc estar de concloure que aquest llibre és també un antídoto contra la ignorància i contra una memòria que és en tots els casos molt fràgil. A partir de quina generació s'esborra la memòria, perdem el rastre dels nostres ancestres, arribem a conèixer el nom dels vuit besavis? Feu la prova i proveu de recular des de cadascun de vosaltres una generació, dues, tres... Ja fora molt.

Pateixo, per tant, existeixo

Text > PEP VILA

Ni que sigui telegràficament, volem comentar que *Rèquiem*, un dels grans textos de la poesia catalana moderna, de Josep Maria Uya Puigmartí (1960-2019) —poeta, dramaturg, assagista, filòsof, professor—, és una tasca àrdua per la densitat de continguts que ofereix un llibre que demana successives lectures, cadascuna més complexa i enriquidora. Com si fos un moralista clàssic, Uya s'interroga sobre la intempèrie metafísica en què viu l'home modern, descregut, sense ancoratges. Per a ell, seguint T. Hobbes (1588-1679), la vida humana és solità-

ria, necessitada, dura i curta, sense cap ni peus. El món i la nostra existència no tenen cap explicació metafísica possible: «Tanta és | la planura de l'incert»; «No hi ha repòs etern | en la tomba sense sentit». En aquest «sense sentit» del que és i no és la vida, l'àngel salvador es queda sense feina. Com apuntava Kant, el món existeix més enllà de la nostra percepció, però és incognoscible. Quan t'encares amb el títol del llibre, sense haver-ne llegit ni paït el contingut, penses que un rèquiem, tal com l'entenem la majoria, ens hauria de convidar al repòs, ja que no deixa de

ser l'oració en sufragi de difunts, que comença amb les paraules *Requiem aeternam*. Els cristians de l'antiguitat anomenaven la seva mort *natalici*, en el significat de dia de la naixença a la vida eterna.

Què ens diu Uya en aquest poema dramàtic? De primer acara el text llatí del rèquiem o missa de difunts, amb la traducció catalana, però a continuació hi interpola un contrateix, un discurs que renega del projecte de salvació eterna tal com ens prometia la religió dels nostres pares. El poema es divideix en vint seccions que es corresponen amb

Tossa, paradís i refugi

Text > ROSA MARIA GIL TORT

Un país estranger ens presenta el relat col·lateral dels anys trenta a Tossa, l'altra cara del paradís blau, filòsofs, artistes, sol, sorra, llum i tots els colors per pintar.

Ja fa uns anys que l'autor ens va posar a l'abast la història dels Johnstone, l'aventura de dos periodistes anglesos de fundar un hotelet a la falda de la muntanya, de cara al mar. A Miquel Berga devem la traducció dels dos volums, introbables, escrits per Nancy Johnstone, que narren aquell somni de viure en el millor lloc possible, amb els mitjans elementals i, a més, fer de la senzillesa de les coses bones una experiència de glamur. El 2011 va aparèixer l'edició dels dos relats, *Hotel in Spain* (1935) i *Hotel in Flight* (1939), amb el llamener títol d'*Un hotel a la costa*.

Quan semblava que aquella edició en català culminava el procés de fixació de la memòria d'aquell episodi i que l'epíleg amarg de la història es diluïa en el drama de la guerra i la fi d'un somni, Berga ens sorprèn amb un esqueix, que la casualitat ha fet emergir per tancar el cercle i aprofundir en el que ja ens havia atrapat del llibre anterior.

El discret hotelet inaugurat el 1935 tenia marcat un destí ben diferent, i quan el mateix juliol de 1936 vaixells anglesos varen recollir a la badia de

Tossa tots els estrangers amb documentació per sortir, Nancy i Archibald Johnstone van decidir lligar el seu destí al del poble que els havia acollit. Per això, el 1938 van decidir habilitar aquelles cambres lluminoses per acollir un contingent de nens arrencats de casa seva per la guerra. Entre aquells nens, hi havia algú que avui ens permet tirar el fil d'aquesta història.

Tibar el fil per parlar de la vida, de com ens regala metàfores, com l'origen d'aquells nens en el poble de Mequinensa, que anys més tard moriria submergit per les aigües del pantà franquista. La infància perduda sota les aigües del pantà i la infància dels avantpassats recuperada. Una història que torna, que s'escola, com l'aigua, per les esquerdes del present. I entre un punt i altre, guerra, presons, retorn, exili, pobles desapareguts, immigració, Alemanya, Brussel·les, i finalment un lloc al sol, el mateix lloc al sol del principi. Perquè, tard o d'hora, la història sempre torna.

Enguany ens felicitem de la feliç troballa del llibre perdut de Rafael Benet, que descriu la Tossa dels artistes, la Babel de les Arts. A més, també podem llegir dues novel·les situades al poble, entorn de la figura de Pandora, la de la capsula dels trons. Enguany, novament, un relat com *Un país estranger* ens re-

el text llatí, en el qual entrelliga la història profana d'un conductor qualsevol, un de nosaltres, que va per la ciutat, en surt pel camí del desert (que representa la mort) i arriba a la benzina d'un tal Billy Joe, alter ego de la barca de Caront, que transportava els cadàvers a un regne ignot. Els versos són lliures, la majoria d'art menor. Aquest és el tercer poema d'una trilogia dedicada en cos i ànima a Gabriel Ferrater. En el llibre també hi ha picades d'ullet a Pessoa, Rilke o Macedonio Fernández, mestre de Borges. De Nietzsche reté el concepte que Déu és mort en aquests versos i d'altres: «Ara ets tu, Senyor, | qui té mala reputació, | resultes pueril, | fins i tot candorós. | Demanar justícia | metafísica | és fer de

gos | de l'existència. | I des de l'existent | apel·lar a l'etern | resulta un somni de formiga».

Per ajudar-me a entendre millor el poema he hagut d'acudir de manera saltada al seu *Tractat de la Ignorància* (Cal·lígraf, 2020), llibre major, que és un dels antecedents immediats d'aquest llibre de poemes. Calia saber traduir en versos sovint aforístics aquesta intempèrie metafísica a la qual està sotmès l'home, la seva impossibilitat de saber. No podem ignorar aquesta ignorància. Es tracta d'un poemari difícil, enlluernador. Aquest *Rèquiem* que ens interroga no ens deixa reposar en pau. La vida és obscurida per una terbolesa misteriosa que ja arrenca dels orígens.

BERGA, Miquel. *Un país estranger*. Barcelona: Tusquets Editors, 2024. 200 p.

lliga episodis dels drames viscuts a casa nostra durant el segle xx. Tots venim d'un lloc perdut que ja no existeix i la història és el far que ens orienta. Vuitanta-cinc anys més tard, els nens de Mequinensa han vingut a desenterrar la infantesa a la sorra de la platja de Tossa.

UYÀ, Josep Maria. *Rèquiem*. Girona: Llibres del Segle, 2023. 131 p.